

ISTORIA DIN SPATELE ISTORIEI. UN ABIS (UN INVERN?) NUMIT VETURIA

„Trecutul cioclu de morminte,
Sinistru oaspete de-amurg,
Neguțător de jurăminte,
Din taina-i ciuruită curg
Drept zdrențe aducerile-aminte...”

OCTAVIAN GOGA (*Trecutul*)

Potrivit uneia dintre teoriile lui Isaac Newton¹, oricărei forțe luminoase i se opune o altă forță pe măsură, însă o forță a întunericului, având ca justă miză preservarea armoniei universale, a ciclului Vieții. Octavian Goga – energia solară – și Veturia Goga – energia neagră – au ilustrat-o peste măsură... Altfel „o originală” în felul ei, precum democrația iliesciană în spațiul mioritic, de pildă, Veturia Goga a formulat ideea în alți termeni: „O jumătate din omenire s-a născut doar pentru a-i face rău celeilalte jumătăți...”

O figură istorică importantă, incontestabilă, întocmai ca pictura unui mare maestru, nu se poate contempla cu folos decât de la distanță... Distanță în timp și în spațiu... Iar adevărul, cel înalt, ne-a învățat Antoine de Saint-Exupéry², pentru a fi pătruns, trebuie observat de la înălțime... Astfel am frământat neconținut între suflet și cuget (sentimentul de *datorie* a învins, în cele din urmă) toată această poveste – m-au încercat scrupule de tot felul, din 1971, când Veturia Goga m-a obligat să promit solemn că *îi voi așterne pe hârtie viața* –, până mai încoace, fără a remarca însă culoarea verde la semaforul meu interior... Îmi stătea pe suflet: „Un început de viață menită să crească

și să se desăvârșească până în ziua când, împlinită, limpede și puternică, să se desfacă din viața mea ușor și fără de dureri, cu dreptățile ei“, cum ar fi zis Alexandru Vlahuță³. Aș putea spune, fără a diminua „meritele“ vârstei (rareori tinerii privesc în urmă și, cum spunea Hegel: „Bufnițele Minervei zboară numai la crepuscul“), ale depărtării în timp⁴ prin urmare, sub semnul memoriei, al conștiinței și al responsabilității⁵, că rolul principal în luarea hotărârii favorabile scrierii de față l-a deținut, în cazul meu, mai degrabă depărtarea în spațiu... „Deșertul uman“ numit Paris, despre care vorbea Alexandre Dumas-fiul în *Dama cu camelii*, nu numai că mi-a acordat răgazul, dar m-a și forțat să-mi ațintesc privirile asupra adâncurilor ființei mele, având să constat, nu fără uimire, că mă simt „apt“ sau, mai bine zis, „dezlegat“ pentru a vă istorisi ceva-ceva din vijelioasa poveste a vieții ei, însoțită cu meandrele Istoriei și brodată pe canavaua secolului al XX-lea al românilor.

Fortând puțin lucrurile, întru ideea alăturării ei la volumele intitulate *Octavian Goga – geografie intimă* (vol. I, *Rășinari. Crăciunelul de Sus*; vol. II, *Mesianismul lui Octavian Goga. Ciucea, Cluj-Napoca, Limes, 2001*), vom spune că Veturia a reprezentat în biografia Poetului, eufemistic vorbind, un drum cu serpentine fatale sau *un teren minat, accidentat*, plin de pericole și de suspans, iar, dacă, ținând să fim mai la obiect, este să recurgem neapărat la o formă de relief, Veturia a fost, precum în „jocurile puterii“, ceea ce se numește *montagnes... russes*, cu o mică invenție personală: specialistă în „suișurile“ proprii persoane și în „coborâșurile“ celorlalți. Și, totodată, singurul „spațiu“ intim pe care Poetul „nu l-a acoperit“ cu însemnele Artei sale... Sau vom consemna că, dacă s-a născut la munte, în Rășinari, s-a plămădit Poet la câmpie, în Crăciunelul de Sus, s-a bătut pentru toate formele de relief ale Țării și pe toate câmpurile ei de onoare, i-a fost dat să fie răpus mișelește pe câmpul de... dezonoare al Veturiei Goga, nimeni alta decât propria nevastă de-a doua și Eroina Noastră, căreia însuși, atât de premonitiv și de exasperat, îi spunea, mai în glumă, mai în serios, niciodată însă fără o umbră de amărăciune de către toți sesizată chiar și în public, „Nefasta mea!“

Cartea de față nu s-a dorit, câtuși de puțin, o biografie romanțată. Nici nu avea cum să fie, câtă vreme ne lipseau și continuă să ne

lipsească multe dintre „datele“ problemei... Și, mai ales, amănuntele, în care, cum se spune, sălășluiește diavolul. Nici măcar o biografie... O incursiune în teritoriul *top secret* al „Privighetorii lui Hitler“, în intimitatea și în complexitatea unui om de putere. Un portret neretușat al unui personaj enigmatic, cel mult. Și acela scăldat în tenebre, în tăceri și în frig, un portret neterminat, schițat doar, cu alte cuvinte o *operă deschisă*... Cu atât mai mult, cu cât mă aflu și într-o concurență neloială, cea cu Timpul: cel mai fidel și mai viu portret i l-a realizat Veturiei Goga veacul al XX-lea însuși... Secolul în derivă...

Din acel *iter tenebricosum*⁶ (ilustrând mitul antic al imperfecțiunii naturii feminine, ce contaminează natura pretins superioară a bărbatului, antrenându-i căderea), care a fost destinul sulfuroasei Veturia Goga – o uriașă oglindă, care însă s-a spart – mai rămăseseră doar cioburile... Rămășițele unei lumi sfâșiate... Ruinele unei glorii apuse... Frânturi de viață... Detalii care ascund mari episoade. Necunoscutul și întunericul atât de familiare Veturiei, femeia cu privirea etern neliniștitoare... Ca într-un joc de puzzle, m-am străduit să pun fiecare piesă la locul său, într-o ordine logică și cronologică. Ar fi fost un mare păcat să se piardă *optimea* vizibilă, pe care, cu modestele-mi puteri și cu titlu de *incitare* doar, le-o pun la dispoziție istoricilor, pe de o parte, căci lor le revine obligația de a dezvălui restul imens, invizibil deocamdată, al *aisbergului*⁷, care a fost Veturia (Eroina Noastră n-a fost nicidecum un detaliu de istorie, ci, fără exagerare, un întreg capitol și încă dintre cele mai tulburătoare), iar, pe de altă parte, „publicului“, în fața căruia *Inegalabila Diva* a interpretat cea mai captivantă „partiatură“ vreme de frământate decenii... Ne aflăm, așadar, în fața unui portret în mișcare... Atât și nimic mai mult...

Truda „la rece“, *sine ira et studio*⁸ a istoricilor⁹, în investigarea destinului veturian (aflat încă în mare parte *sub pecetea tainei*¹⁰), ca vector al Răului, dacă o vor angaja, nu va rămâne nerăsplătită...

Răsfoindu-i timpul și răscolindu-i trecutul, plonjând în intimitatea ei și încercând totodată a menține echilibrul între atitudinea creștinească și vigilența neresentimentară, o biografie amplă a acestei incontestabile personalități rebele și, în aparență, invincibile a secolului al XX-lea românesc se va dovedi, în final, extrem de profitabilă, atât

ca lecție de viață, cât și ca lecție de istorie, într-o țară aflată de peste două milenii „la răscruce de vânturi“... *A intrat în viață* cu toate datele necesare unui destin privilegiat de către Dumnezeu. Natura ei intimă însă, a fost mai puternică decât orice chemare spre divinitate (*dorul metafizic*, respectiv căutarea lui Dumnezeu) și a privilegiat ceea ce am putea numi „o dezertare metafizică“... Părea că sălășluiește în ea un monstru care îi anihila orice voință în acest sens. Persoana și „îndeltnicirile“ au fuzionat în destinul Eroinei Noastre la superlativ (*le meilleur du pire*)¹¹, încât au concurat la a face ca ea să părăsească scena lumii ca o ilustrare eminamente a Răului. Fiică de preot, cu o educație desăvârșită, înzestrată cu daruri artistice unice, valorificate pe cele mai mari scene lirice ale continentului, dăruită cu o rară frumusețe, cu o inteligență de diamant, memorie fabuloasă, profundă gândire analitică, gust desăvârșit, iubire pentru ceea ce dăinuie, Veturia, considerându-se arbitru final al Vieții și al Morții în spațiul mioritic, respingând nu numai destinul care i se prefigura, ci până și ideea de destin suveran, incontrollabil, a voit cu orice preț (iar acest „orice preț“ s-a dovedit, în cele din urmă, a fi însuși sufletul ei, căci, precum la cazinou, când joci totul pe o singură carte, pierzi miza) să devină artizanul¹² sorții sale... Cu migală, șiretenie, inteligență. Iar, din iubire față de propriul destin (nietzscheanul *amor fati*), a ajuns să se considere un soi de protejată a sorții, *alumna fortunae*, în accepțiunea plautiană. A vrut gloria, or, glorie fără putere nu există, și, cum motivația e motorul acțiunii, iat-o în plină dezlănțuire! A știut încă din cea mai fragedă adolescență ce vrea de la viață și nu i-a fost câtuși de puțin greu, pentru simplul motiv că voia totul. N-a avut ezitări, n-a făcut pași de prisos, nu s-a pierdut în gesturi gratuite. Considerase iubirea ca iluzorie și viața sentimentală ca frână în calea Destinului, motiv pentru care și-a refulat de timpuriu orice sentiment. Cordul, în meandrele sentimentelor sau ale emoțiilor exacerbate, nu avea nici o însemnătate. Importante erau doar *comportamentul* și *destinul* – țintă la care trebuia s-o conducă și, mai cu seamă, *prețuirea bunurilor materiale*. La cele spirituale, dintr-o lume așa-zis „făgăduită“, renunțase în favoarea semenilor. Cu mărinimie. A fi iubită sau a fi temută? A domina sau a fi controlată? Aceasta i-a fost întrebarea existențială. A ales să fie temută. Pentru ea inima era doar un mușchi,

nimic mai mult, și asta și trebuia să rămână. Pentru a-și umple vidul afectiv, avea întotdeauna nevoie ca în jurul ei să se petreacă evenimente de excepție care nu numai s-o încite, s-o acapareze, dar și să-i pună în lucrare energiile exclusiv negative... Să-și păstreze spiritul eternamente liber, deschis aventurii. Hotărâse, în dorința-i frenetică de mărire și de putere, că nu era făcută pentru o existență scurtă și oarecare, și intuise că Arta și miturile / legende sunt singurele care pot prelungi viața dincolo de limitele ei naturale: prin paginile cărților, în memoria oamenilor și a Timpului. S-a folosit, în acest scop, de orice i s-a ivit în cale... „M-ai îmbogățit așa de mult – i se adresa lui Octavian Goga –, însă darul cel mai mare a fost că *m-ai redat mie*“¹³ (subl.n.), notase Veturia într-unul dintre caietele intitulate *Florile tăcerii*¹⁴, în aprilie 1920... Într-adevăr, Poetul îi oferise șansa de a fi ea însăși *pe Scena Lumii*... Veturia crezuse cu tărie că poate stăpâni vremea și viețile oamenilor... Oamenii care râvnesc puterea, o dobândesc și abuzează de ea, repetă greșelile istoriei, le pun la un loc și numesc asta *destin* „*construit*“¹⁵... Destinul respectiv cu atât mai mult avea, în cazul Veturiei, șanse să se impună ca *ilustru*, cu cât era adus mai în fața opiniei publice și a istoriei de către o personalitate ca aceea a lui Octavian Goga.

Un documentar de televiziune avea ca subiect apropierea dintre un rechin-ciocan și un tânăr. Un exemplar din tagma superprădătorilor, fascinat, probabil, de spectacolul vulnerabilității, se arăta afectuos față de o ființă umană. Inconștiența, curiozitatea, curajul nebun al amatorului de senzații tari sau, pur și simplu, destinul pot oferi surprinze de acest gen oricui. Miracolele nu se pot explica, iar Răul Absolut, împletit cu Inocența Absolută, oferă, încă din negura vremurilor, una dintre cele mai banale și mai derizorii priveliști...

Seara, în camera în care dormeam la castel, la Ciucea, în vacanțe sau în weekenduri, lângă șemineul cu foc mocnit, stăteam de vorbă până târziu în noapte cu Veturia Goga, ceasuri neprețuite, înainte de a mă culca. Avea seducția în piele. Subiectul era, desigur, Poetul... La un moment dat, îmi lua capul în mâini, îmi săruta ochii și, lăcrimând, îmi spunea că îi semăn mult lui Tavi *fizicește*, având trăsăturile din tinerețe ale Poetului, ochii lui albaștri, și *spiritualicește*, fiind, la rândul

meu, poet: Veturia se servea de sentimentele și emoțiile oamenilor, căci acestea îi făceau vulnerabili, iar pe ea – atotputernică...

Apoi se ducea „îmblânzită“ la culcare... A doua zi, când mă trezeam, Veturia Goga, toată numai zale și armuri, mă trata cu indiferență, sfidătoare și rece, regretând parcă „slăbiciunea-i“ din ajun, mă certa că sunt un slăbănog și că n-o să iasă nimic din mine în politica acestei țări, care va avea ca mâine nevoie de o mână de fier... Ignora, în mod voit, vremurile care se schimbaseră, nu din vina mea, dincolo de zidurile castelului...

*Une couche de miel, une couche de fiel*¹⁶, inteligentă, duplicitară, lunecoasă, rece, dură, imprevizibilă, cinică, colerică, despotică, vulcanică, primejdioasă, premeditată, uneltitoare, calculată în orice mișcare, gest sau vorbă, neiertătoare, schimbătoare, enigmatică, seducătoare... Veturia era Politica însăși... Repulsie și fascinație în același timp... Acea *saute d'humeur*¹⁷, dintr-o pricină numai de ea cunoscută, te descumpănea pur și simplu. Și, mai ales, te exaspera cu acel: „Ce-ar fi fost viața fără imprevizibilul ei?“ emis nu fără un notabil *brivido*¹⁸.

„Ceea ce însuflețește o sabie este arta mânăuirii ei, mi-a spus într-o seară, cuvintele-i, voindu-se, probabil, o lecție de morală veturiană. În jurul sabiei curge sângele. Ea rămâne însă *pură, tăioasă, rece și tăcută*...“ (subl.n.). În acel moment, am avut cutremurătoarea revelație: Veturia a țâșnit în destinul lui Octavian Goga neiertătoare și fatală ca o lamă de oțel...

A trecut de la Scena Lirică la Scena Politică cu o ușurință care demonstrează că, în urma *Jocurilor de la Curte*, respectiv în urma experiențelor de Doamnă de Onoare, dobândite în culisele Castelului Peleş, își descoperise adevărata vocație: *puterea*. Deși fusese în tinerețe o femeie frumoasă, sentimentalismul, toaletele, machiajul, întreținerea frumuseții, aventurile galante, toate țineau, în mentalitatea veturiană, de slăbiciunea sexului *slab*, or, Mărita Doamnă etala mult mai multe puncte comune cu sexul *dominator*... (Pentru ea să fi avut oare exercitarea puterii ceva erotic?)

Pe Scena Politică, Veturia nu a fost ceea ce eu numesc „*om politic*“, ci „*politician*“: era amorală.

Făcea parte dintr-o cu totul altă categorie angajată în luptă decât aceea a lui Octavian Goga. Când Veturia își puneă ceva în gând, o țară și o națiune nu i se puteau opune, iar „puterea celor lipsiți de putere“ n-a luat-o nicicând în considerare. Pentru Veturia, machiavelicul „scopul scuză mijloacele“, dostoevskianul „totul e permis“ și latinescul *Quod licet Iovi non licet bovi*¹⁹ erau ridicate la rangul de principii de viață, de construire a destinului.

Pe lângă corupția așa-zicând „economică“ – scria Nicolae Manolescu – al cărei mobil e banul, există și corupție „politică“, al cărei mobil e puterea. În clipa în care omul politic face din putere scopul capabil de a scuza mijloacele, el devine coruptibil. [...] Transformarea puterii din mijloc – acela de a fi de folos oamenilor și comunității pe care o reprezintă – în scop – acela de a poseda putere pur și simplu creează premisele corupției politice. A voi cu orice chip (citește: prin orice mijloace) să obții sau să păstrezi puterea este imoral chiar sub raport politic. Mijloacele nu pot fi separate de scop. [...] Când scopul politic urmărit nu este moral, nici mijloacele nu sunt.²⁰

Astfel, *calea* de la „Duța“ (fiica de preot, pură, abia ieșită de pe băncile pensionului, operă a unei minunate familii ardeleni și a unor călugărițe pline de devoțiune) și până la „Rasputin à tout faire“ și „Sinistra“ ne-o rezumă în trei propoziții același Nicolae Manolescu:

Protagoniștii unui joc devenit incorect ca finalitate s-au schimbat la față, ajungând de nerecunoscut. [...] O conștiință rea care își pune pecetea pe gesturile și cuvintele omului. Absența moralei în politică naște monștri.²¹ *Grandeur oblige*²²

Căci Duța, cu lipsa ei de probitate morală, cotropită și răpusă de patimi întunecate și de mărirea deșarte, răătăcise tocmai *calea*...

„Duța“ s-a transformat în „Veturia“ prin acea *magie* a Lumii care face posibile toate metamorfozările... Numai că, dacă în ciclul firesc al Naturii ele urmează *calea* „totului spre mai bine“, cum ar fi, de pildă, iarna care evoluează în primăvară sau o crisalidă în miracolul unui fluture, oamenii nu devin nici mai buni, nici mai frumoși cu trecerea „vremurilor“ ori a „vremii“...

Dacă putem afirma, în cazul Veturiei, că singură și-a ales calea²³, în privința Poetului, lucrurile stăteau tocmai invers: *calea* îl alesese pe el. Veturia credea în ordine și în autoritate, într-o bună conducere. Era o mare iubitoare de disciplină, de rigurozitate și, mai ales, de lege. Legea pe care o impunea însă era *legea junglei*: supraviețuiește cel mai puternic. Visa putere cât mai mare la un preț cât mai mic. Prețul însă e mereu pe măsura puterii... Libertatea, în care Poetul credea cu tărie, era pentru Veturia un simplu moft: oamenii nu s-au născut egali, deci cu atât mai puțin pentru a fi liberi, și au nevoie de constrângerea unei mâini de fier, *mâna ei*, *unica* în stare să *înfăptuiască*. Pentru a-și pune în lucrare și în operă crezul, a *țesut* în jurul Poetului, cu migală, o adevărată „pânză” de politicieni – yesmeni – care, la un semn discret, se repezeau să-l convingă de justetea opiniilor ei, cultivându-i, în același timp, în sufletul peste măsură de sensibil, un acut sentiment de datorie, de răspundere față de destinele lor mărunte de oameni „fideli” care îl urmează orbește... Inovatoare în materie de „umbră” în politica dâmbovițeană, intuise prea bine că Poetul, pentru a-și întreține focul interior, avea nevoie de cauze pentru care să lupte și în momentele de răgaz, în care, altminteri, s-ar fi putut gândi, bunăoară, la adevărata natură a relațiilor care îi lega. Știa prea bine că pe Octavian Goga nu l-a interesat niciodată succesul propriu, ci numai și numai cel al proiectelor încredințate lui spre înfăptuire. Și mai știa că, cinstit, incapabil de minciuni și de insinuări, ușor impresionabil, cu o secretă nevoie de a avea în jur oameni care să creadă în el, dar, în același timp, s-o și arate, mereu imprudent, direct, cu emoții atingând instantaneu culmi și profunzimi, mărinimos, prea încrezător, o persoană luminoasă, pe care o puteai citi ca pe o carte deschisă, Poetul era o pradă ușoară. Uneori decepționant de ușoară (incapabilă să-i stârnească Eroinei Noastre înzeestrările la parametri potențiali: la Octavian Goga nu exista nici măcar o tentă de gri ori de negru, totul era limpede, transparent, aur în fuziune) în diabolicele planuri veturiene eșafodate. Mereu omitea să dea atenție intențiilor necurate, activităților subversive, mașinațiilor din juru-i. Evenimentele l-au găsit întotdeauna cu flancurile și cu spatele descoperite. Cum nu se putea mai vulnerabil... Deci, pentru Veturia, în mod profund și iremediabil, de disprețuit...

Personaj malefic, convinsă că era făcută pentru grandoare, credea cu sfințenie doar în abilitățile *ei* de a-și construi și a-și controla destinul, iar destinul și l-a construit anume pentru a depăși dimensiunile umane. Pretinzând că deține „*le sens de l'Histoire*” (a probat întotdeauna fără greș înzeestrările unei autentice giruete, în materie de vânt pe câmpul de bătaie, și ale unui infailibil detector de victorie; a intuit oportunitățile, chiar înaintea angajaților într-un conflict, și s-a repliat cu suplețe, geniu și o incredibilă rapiditate, de fiecare dată când victoria a schimbat tabăra) și harul de a guverna, potrivit dictonului veturian: „*gouverner c'est prévoir*”²⁴, când, în realitate, poseda doar un infailibil instinct de pradă, a trăit pentru a domina. O făcea din instinct. Orice supunere, se știe, naște o și mai mare constrângere. Setea de putere i-a devenit cu timpul o obsesie, pentru ca, mai târziu, silită de vremuri, în perioada comunistă, să se mulcomească treptat, transformându-se, spre final, într-o *iluzie a puterii*: asuprirea Geanei, fiica ei spirituală, umilirea propriului frate, „nenea Mureșanu”²⁵ (un bătrânel cumsecade, singurul din familia ei care se mai aventura să-i calce pragul, dar care pleca de fiecare dată cu durere și cu amărăciune în suflet) și persecutarea personalului de la Muzeul memorial „Octavian Goga” din Ciucea. A fost o fire extrem de independentă. „*À la recherche de ses propres limites*”²⁶ (Nu suntem oare cu toții?), nu accepta să-i dicteze nimeni. Nici măcar, sau mai cu seamă, propria conștiință: aroganța și introspecția, se zice, nu fac casă bună... Și încă un lucru: ambiția nu-i era nicicând satisfăcută și nu se gândea niciodată la efectul de *bumerang* într-o justiție divină. Îmi spunea adeseori că, de vreme ce jumătate din omenire se naște doar ca să-i facă rău celeilalte jumătăți, în viață fiecare ființă are de făcut o alegere, condiția umană reducându-se la doar două opțiuni: *victimă* sau *călău*...

Dobândisem însă cu mult mai dinainte și temeinic preferința pentru frumusețea morală și demnitatea condiției de victimă de la părinții mei și de la Hortensia, prima soție a Poetului... Nu e de mirare că, uneori, la exasperarea ei: „Cum poți să judeci așa?” cel mai tare o enerva imperturbabila mea replică: „Pentru că așa judecă *oamenii*...” Între Veturia și oameni era *sufletul*. În oameni... Demersul meu rămânea însă mereu fără ecou, deoarece, deși *aristocrată de spirit*, natura intimă de *ciocoi*, de *sbir*, de *vechil* (fățarnicie, șiretenie, fire amăgitoare

etc.; chiar dacă inima ți-e de marmură, tot piatră se cheamă că este), o împiedica pe Veturia să recepționeze un atare tip de mesaj. Noblețea de spirit ținea pentru ea mai degrabă de domeniul slăbiciunii ome-nești. Demnă doar de dispreț... Înzestrările de aristocrată de spirit și le-a valorificat, din păcate, eminamente în arta de a țese intrigi, precum eleva Athenei Pallas, trufașa Arachné (simbolul dorinței de a-și depăși condiția de muritoare / nutriend orgoliul excesiv că dispune de forțe comparabile cu cele divine / și totodată simbolul inteligenței organizației), cea blestemată să se transforme în păianjen și să rămână suspendată de propriul fir al destinului, prizoniera propriei pânze, pentru vina de a fi dorit, în setea-i de mărire, să ajungă în rând cu zeii. Și tot de la Arachné, aceea care contabiliza infidelitățile lui Zeus, al cărei *hybris* Eroina Noastră „l-a comis“, i s-a tras Veturiei Goga obsesia de a *cerceta*, în vederea șantajului, adulterele politicianilor, plăcerea cu atâta cinism mărturisită, într-o filosofie machiavelică de viață, de a-și contempla *pânzele* pline de victime, aducând-o în postura de a sfârși ea însăși captivă în ele... Miturile și legendele ajung la suprafață mereu și mereu în natura umană. Veturia, „un drac în piele de înger care vrea să-și spele propriul păcat“²⁷, a fost și sub acest aspect o *creație originală*, la fel ca *democrația românească* „de unii inventată“ pe plaiul mi-oritic, anume spre a ului mapamondul.

Fidelă întunericii, pentru Veturia *oamenii* în totalitate erau *vânatul* ce urma a fi sau *momeala* / arma pentru capturarea prădătorilor, / prin constituirea într-o panoplie²⁸, sau *prada* de alcătuit cu ea un emblematic „*tableau de chasse*“²⁹ (printre trofee ale acestuia, cum rezultă din nota de *Jurnal*, datată 30 martie 1965 / arhiva M.G./, se aflau „familia Goga și însăși Țara“), s-o facă să prindă viață, să-i aducă faimă, să-i justifice orgoliul nemărginit, să-i satisfacă setea de putere, de dominare. O vorbă românească spune că „demonul ia oamenii drept trofee...“

Când își propunea vreo „cucerire“, cea mai inofensivă armă, prima care intra în joc, înaintea artileriei grele, era seducția. Fatală și ea, căci Eroina Noastră nu se cruța pe sine în actele de „generozitate“ consacrate *celorlalți*... În același timp și o cursă, căci exercitarea seducției devine cu timpul un fel de drog. Precum Parcele, credea că le poate țese și altora destinul.

Veturia încuraja și cultiva în preajma ei spiritele mediocre, recunoscute pentru vocația masochistă a supunerii lor, de cele mai multe ori de natură să le convertească în victime, dar, vai, Veturia disprețuia profund și suveran victimele... Împotriva lor purta un război „*sans merci*“³⁰.

Mi se limpezise destul de timpuriu în minte faptul că acea condiție, spre care tindese Veturia o viață întreagă, fusese pentru ea, în realitate, o capcană, iar destinul ei – un destin-capcană...

Raportul de putere dintre cele două condiții, de călău și de victimă, cu complicitatea de neînțeles a acesteia din urmă la reușita celei dintâi, relație extrem de complexă, nelipsită de o anume voluptate, în care nu de puține ori călăul devine victima victimei (deci *victimă* nu înseamnă neapărat *inocență*), prada acesteia, a constituit pentru poezia mea una dintre temele de predilecție și mărturisesc aici că i-o datorez Veturiei. Este și acesta un omagiu... Întocmai ca păstrarea intactă a amintirii ei, cu rele și cu bune, în toate zilele mele...

Scrierea cărții de față, cum am mai spus, mi-a ridicat nespuse de multe probleme. Mi-a fost extrem de greu să decid...

„Mesagerii de vești rele – scrie Ioana Pârvulescu – sunt întotdeauna în pericol, iar adevărul e, de foarte multe ori, o veste rea. [...] Ce s-ar fi întâmplat însă, dacă n-ar fi fost spus? Strict același lucru, răspundem, adevărul ar fi ieșit la fel de încet și de anevoios la iveală. Numai că cei care nu l-ar fi rostit ar fi fost și ei niște ticăloși. Niște ticăloși prudenți.“³¹

Să fi arătat, din spirit de solidaritate familială³², doar părțile pozitive ale Veturiei Goga, să-i edulcorez imaginea, să-i rotunjesc unghiurile³³, s-o cosmetizez, falsificând-o, să mint prin omisiune, potrivit principiului „*toute vérité n'est pas bonne à dire*“³⁴, să practic ambiguitatea reciproc avantajoasă, confecționându-i o imagine „contra naturii“, ignorând limpezirile fertile din corespondența și evocările lui Octavian Goga, cele ale membrilor familiei Goga, ale lui Lucian Blaga (în memorii, i-a transcris Veturiei doar inițiala prenumelui: *nomen odiosum?*), ale Eugeniei (Geanina/Geana) Luca, ale doamnei Nana Leuca, ale lui Constantin Argetoianu, ale lui Nicolae Petrescu Comnen, ale lui Petru Groza, ale lui Ștefan J. Fay³⁵, ale lui Renato Bova Scoppa, ale Mariei Antonescu, ale lui Moise Baltă, ale tuturor acelor care au

cunoscut-o mai mult sau mai puțin și, mai cu seamă, propriile fapte și acțiuni de o viață, eu sfidând astfel adevărul, pe de-o parte ar fi fost umilitor și ofensator pentru memoria ei, pe de altă parte ar fi însemnat nu numai să-mi pierd credibilitatea, să privez *personajul istoric Veturia Goga* de veridicitate, de realele-i dimensiuni, „culori și nuanțe” și, încă mai de neiertat, să fraternizez cu „dușmanul de moarte” al familiei mele, cedând „politicii” „administrare” mie ca ultim strănepot al Poetului care îi mai purta numele? În fond, în întuneric se zămislește, se întărește și se celebrează credința în Lumină. Celebratoare a *luminilor obscure* (oximoron tipic veturian), din complexitatea paletei, Eroina Noastră a ales doar negrul și griul... precum „regina de negru și de sare”³⁶ nichitastănesciană.

Să fi mers pe calea unei abordări aluzive? Ar fi fost și aceasta tot o mistificare de neiertat a adevărului istoric și o impietate totodată, nereușind altceva decât să întâmpin, în primul rând, dezavuarea din Eternitate a Veturiei Goga înseși, în toată semeția și țăfna ei: detesta nu numai slăbiciunea umană, ci și dulcegăriile de orice fel... Iar, dacă nu există *bine* fără de *rău* și întuneric fără de lumină, apoi, *ca să faci lumină* în destinul lui Octavian Goga și al fiicei sale spirituale, Geana (Eugenia Marinescu, căsătorită Luca), trebuie să aprinzi – nu-i așa? – „o lampă” în întuneric. Ei bine, *întunericul* acesta nu a fost și nu este altul decât Veturia însăși.

„Viața, Mircea dragă – îmi spunea mereu –, e cu *umbre* și *lumini*!” O variantă mioritico-veturiană a franțuzescului: „*C'est la vie avec ses misères!*”³⁷

Între acestea două, Veturia Goga a preferat dintotdeauna *umbrele*...

„Sunt mai roditoare...” – nu întârzia să vină și *justificarea*... La Eroina Noastră aveai de ales între fascinație și repulsie...

Ceea ce a ignorat însă Veturia, mereu și mereu, a fost faptul că umbrele sunt și cum nu se poate mai înșelătoare. De aceea bucuriile i-au fost mereu *umbrite*. Când se certa cu Dumnezeu, îi reproșa că a pornit la *Facerea Lumii* cu un bărbat, și nu cu o femeie...

„Viața ei interioară a fost numai cu spini...” „Nimeni n-a cunoscut ca mine acest munte de voință, care pe o față era luminat de soare”³⁸, iar cealaltă parte stătea într-un întuneric rece și nemilos... „Eu am rămas

să-i rezolv conștiința enigmatică. O șaradă pe care nu am putut-o dez-noda”, puncta Eugenia Luca în însemnările ei despre Veturia Goga³⁹.

La orice individ și la orice popor trebuie căutată doar trăsătura caracteristică. Toate celelalte sunt rezultatul a nenumărate întâmplări felurite. Numai trăsătura caracteristică, numai ea re-constituie *ființa*...

Așadar, omiterea naturii *întunecate*, a maleficului din Veturia ar fi prejudiciat automat dezvăluirea martiriului/supliciului lui Octavian Goga și al Eugeniei (Geanina / Geana), fiica lui spirituală, al multor altora (*lux lucet ex tenebris*⁴⁰), lipsind *personajul* interpretat de către ea, vreme de 96 de ani, de consistența, pe care s-a străduit, cu o incredibilă râvnă și cu prețul damnării, să i-o confere...⁴¹

Orice om are, la urma urmei, un suflet care nu poate fi pierdut decât prin el însuși și nicidecum prin faptele sau prin spusele altora...

Într-atâta *activitatea din umbră* („din umbre de unghere”, cum spunea Eminescu) a Veturiei Goga, vânătoria de adrenalină, a fost covârșitoare, încât până și activitatea ei de la rampă (cea de cântăreață de talie mondială) a trecut într-un nemeritat *con de umbră*. Nemeritat nu numai pentru că a fost realmente o mare muziciană, ci și fiindcă *muzica i-a fost singura inocență* și totodată *eternul* ființei (își are și întunericul miracolele sale!) „Diavolul, când face un lucru ucigător, îl impregnează de ceea ce este mai plăcut și mai scump în ochii lui Dumnezeu”, ar fi completat Tertulian.

Era de așteptat ca, mai devreme sau mai târziu, s-o abandoneze pe Eutherpe, așa cum și-a repudiat orice semn de sensibilitate ca pe unul de slăbiciune. Nu rămânea decât să i se ivească circumstanțele favorabile unei negocieri la sânge a prețului de încasat.

Spre sfârșitul vieții, sulfuroasa Veturia a cochetat cu ideea de a „modela” adevărul, ca să apară în lumina-i cea mai favorabilă, și pentru a-i lăsa astfel posterității o altă imagine despre ea: aceea a unei soții supuse, ideale pentru Octavian Goga, într-o mai armonioasă concordanță cu *opera* ei de la Ciucea, imagine a unei soții care nu a făcut altceva decât să-i creeze Poetului o atmosferă propice creației (în realitate, alături de ea, Octavian Goga a creat extrem de puțin în planul poeziei), o soție care, chipurile, s-ar fi ținut departe de Scena Politică, discretă și sfioasă, preocupată numai de treburile casnice, iar aceasta